Cana asobnaha numaru 20 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam

№. 33. Wilnia, Čaćwier 25 Śniežnia 1930 h. Hod VI (XIV).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.

„Bieł. KRYNICA“ kaštuje na hod—6 zał., na paŭhoda — 3 zał., na 3 miesiacy — 2 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEN.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 60 hr., 2 i 3 — 50 hr., na 4-aj - 40 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ adnej špalcie

Usim našym prychilnikam, čytačam, padpiščykam i supracoŭnikam žadajem wiesiała i ščaśliwa prawiaści Kaladnyja Światy i Nowy Hod spatkać!

Pakazałaś z nieba jasnaść niabywała!

„Nočka ciomnaja na świecie
Wiečna nie panuje...“
(Z bieł. nacyjan. hymnu).

Noč prad świtańniem bywaje najciamniejšaj, maroz — najbolšym, niawola — najciažejšaj.

Apošnija časy prad Chrystowym prychodam historyja aznačaje, jak ahulnaje čakańnie Mesyjaša — Zbaŭcy świetu. Dla narodu žydoŭskaha, spasiarod katoraha mieŭsia wyjści čakany i wyhladany Zbaŭca, minuła užo babilonskaja niawola, prajšło persydzkaje waładarstwa, razwaliłasia dziaržawa hrekamakiedonskaja, nastupiła žaleznaja — pawodle praroka Daniły — rymskaja imperyja Čas prychodu Zbaŭleńnia, znača, musiŭ by być blizkim.

Jakim mieŭsia być abiacany Prarokami i čakany Narodam Mesyjaš-Zbaŭca? Dumki ab hetym byli roznyja. Wučonyja ŭ Zakonie Žydy dakazwali, što Mesyjaš prydzie jak mahutny waładar, jaki pad žydoŭskuju ŭładu padab'je ceły świet. Inšyja adnak čakali Mesyjaša takim, jakim pradstaŭlali jaho ŭ praroctwach swaich Praroki: jak zakładčyka waładarstwa duchowaha i wiečnaha.

Ab čakańniach Mesyjaša — Zbaŭcy ŭ Judei wiedaŭ i pahanski Ŭschod i prychod hety pradstaŭlaŭ i tłumačyŭ taksama paswojmu.

A Chrystus-Zbaŭca pryjšoŭ na świet nikomu niawiedamy; naradziŭsia ŭ biednaj stajni, pamiž bydlatami, aniołam swaim nakazujučy pawiedamić ab usim staŭšymsia nasampierš biednych, ale sprawiadliwa žywučych pastuchoŭ.

Chrystus-Boh, čakany i wyhladany praz čatyry tysiačy hadoŭ, naradziŭsia; pryšoŭ na hety świet, kab wykupić čaławieka abciažanaha hrecham pierwarodnym; pryšoŭ da tych, što ŭ biadzie i paniženni pad čužoj uładaj ciarpieli ździek i patoli nia znali; pryšoŭ u čas, kali moc uładaŭ panujučych zdawałasia być nieahraničanaj u časie i prastory; pryšoŭ, kab zwajawać uładu ćmy nad światłom, hrechu nad praŭdaj; pryšoŭ kab pieramahčy —i pieramoh, „kab dać świadoctwa Praŭdzie“, kab paćwierdzić usio toje, što ab Im kazali Praroki.

Biełaruski Narod światkuje Kalady taksama ŭ światasilnym pierakanańni i wiery ŭ akančalnuju pieramohu Dabra nad złom, Swabody nad niawolaj. Pytańnie tolki ŭ časie: dzień raniej, dzień paźniej. Peryjad biezhałosaj „babilonskaj niawoli“ našaj narodnaj niaświedamaści majem užo za saboj, para narodnych prarokaŭ užo taksama minuła. Prad nami jšče tolki biblijnaja „žaleznaja imperyja“ sučasnaści, jakaja pad mołatam histaryčnych padziejaŭ taksama nia wytrymaje, jak nia wytrymaŭ pahanski, sapraŭdy žaleznyRym, paddajučysia nawucy „prostaha“ narodu, bo ciešlaŭ i rybakoŭ z-nad woziera Nazaretanskaha.

Hetak a nia jnakš budzie i z narodam našym i ŭ hetaj wiery ŭ adwiečny paradak lažyć zadatak našaj pieramohi, choć siły našy siahońnia zdajucca być nia roŭnymi. Ale z nami Praŭda, a z jej my pieramožam zaŭsiady.

Dyk spatykajma-ž Dzień Božych Naradzinaŭ z wialikaj radaściaj i wiasiellem, bo Chrystus radziŭsia dziela wykupleńnia z wiekawoj niawoli i našaha Narodu Biełaruskaha.

Wodhuki Bieraścia.

Dnia 16 h. m. abjadnany klub Centralewu i polskaj Chryścijanskaj Demokracyi padaŭ staršyni Rady Ministraŭ

INTERPELACYJU
(zapytańnie)

ŭ sprawie padziejaŭ u Bieraściejskim wastrozie, hdzie byli pasadžany aryštawanyja ŭ swoj čas pasły. Woś niekatoryja miejscy z uspomnienaj interpelacyi (pawodle polskich hazetaŭ):

„Aryštawanych dziaržaŭnaja palicyja i wajskowaja žandarmeryja pawiazła ŭ zamknutych karetkach u niawiedamym dla ich kirunku. U darozie aryštawanych prazywali i hrazili im. Aryštawanaha dr. H. Libermana asystujučyja palicejskija ŭłady i žandarmeryja ŭ darozie za Siedlcami źbili da niaprytomnaści... Ad hetaha bićcia na ciele Libermana było bolš 20 krywawych ran, katoryja paśla ścwierdziŭ jašče na jaho ciele siadziačy z im u wastrožnaj kamery aryštawany p. Karol Popiel... Aryštawanyja byli zusim adciatyja ad świetu i nie pazwolena było im nia tolki parazumiawacca sa swaimi abaroncami, ale tak-ža z naj bližejšymi z radni, mima taho, što čujučysia blizkimi śmierci, prasili henaha jak dr. Liberman, tak i p. Korfanty...

Da aryštawanych byŭ zastasawany wostry wajskowy rehulamin, nie tasawany na't da dezerteraŭ ..

Da ludziej, zajmajučych wysokija stanowiščy ŭ polskim hramadzianstwie jak žandary tak i aficery zwaračwalisia zwyčajna praz „ty“, zasypali ich najhoršymi proźwiščami i ŭžywali ich da wielmi ciažkich i brudnych rabot...

Užywanyja byli da čyščeńnia hanučaj, abo karotkaj miatłoj, a značyć amal hołymi rukami, wychodkaŭ, pad nadzoram žaŭnieraŭ. Ad hetkich rabot aryštawanyja prosta mleli. Dr. Liberman pry takoj pracy atrymaŭ silny sercowy atak i tolki pry pomačy swajho tawaryša niadoli Witasa byŭ nazad adwiedzieny ŭ kameru.

Za aby jakoje narušeńnie wastrožnaha rehulaminu, abo jakuju niebudź prawinu adnosna da nadzorcaŭ, tasawany byli da aryštawanych nialudzkija dyscyplinarnyja kary, jak ciamnica, u jakuju ŭkidywali paasobku aryštawanych, nie dajučy im na't raški dla wykanańnia naturalnych patrebaŭ, ćwiordaje łožka, z jakoha zdymalisia siańniki, a pakidalisia tolki šyroka ad siabie razłožanyja apołki, urešcie post, padčas jakoha dawałasia adno tolki krychu chleba i ciopłuju salonuju wadu. Bolš-mienš raz na tydzień u aryštawanych stała adbywałasia rewizija, pamima taho, što nia mieli jany mahčymaści ani parazumiawacca pamiž saboj, ani sa świetam wonkawym.

Hetyja rewizii byli adnym iz sposabaŭ łamańnia ducha i fizyčnaha mučeńnia aryštawanych. Na rewiziju adwodzili aryštawanych sa swaich kameraŭ da asobnaha, na pałowinu ciomnaha pamiaščeńnia, dahoła raźbirali i zmušali stajać bosymi nahami na zimnaj pasadzcy; pry hetym stražniki abchodzilisia z aryštawanymi nialudzka...

U nočy z dnia 9 na 10 kastryčnika 1930 h. wywieŭ klučnik p. Karala Popiela da kancelaryi, za jakoj znachodziłasia ciomnaja pustaja sala. U dźwiarach stajaŭ kapitan dep. uzbrajeńnia M. S. W. Kali p. Popiel, zhodna z prykazam kapitana, uwajšoŭ na paroh ciomnaha pakoju, niekalki ruk chapili jaho. Adzin žandar schapiŭ jaho za haławu, druhi za nohi pad kaleni i kinuli Popiela na stoł. Na śpinu ŭškinuli jamu mokruju hanuču, a kali jon kryknuŭ „bójcie sie Boga“, atrymaŭ pieršy ŭdar niejkaj žaleznaj pryładaj... Takich udaraŭ p. Popiel atrymaŭ najmienš tryccać. Padčas bićcia samleŭ. Prysutny pry takoj ekzekucyi kapitan adazwaŭsia da skatawanaha: „Ciesz się, że tak mało, następnym razem marszałek Piłsudski każe kulą w łeb“.

Skatawanaha p. Popiela, padajučy z ruk u ruki, źwiali sa schodaŭ u padwalnuju kameru, dzie j ho trymali niekalki dzion...

Padobnym sposabam katawali p. p Bahińskaha i Karfantaha. Nad dr. Putkam i Barlickim ździekawaŭsia žandar, a p. Kohut i druhija byli bityja pa twary. Trudna wyličyć usich achwiaraŭ, nad jakimi ździekawalisia wajskowyja stražniki. Padčas katawańnia puščali ŭ ruch mator dla pampawańnia wady, kab jaho šumam zahłušyć jenki katawanych achwiar...

U pieršych dniach kastryčnika 1930 h. da kamery, dzie siadzieli dr. Liberman i p. Popiel, uwajšoŭ aficer, zahadaŭ zabrać płaščy i prykazaŭ iści za saboju. Na pytańnie p. Popiela, ci možna zabrać z saboj chleb, aficer adkazaŭ: „Nie będzie wam już nic więcej potrzeba“. Abodwa wiaźni byli prywiedzieny ŭ kameru na niz, dzie adbywalisia rewizii... Prywiedzienyja dr. Liberman i p. Popiel byli prakananyja, što ich rastralajuć. U hety čas pačuli ŭ susiedniaj kamery kroki, a potym mocny hołas: „Odwrócić się do ściany“ i ŭ kancy dwurazowy tresk padobny da strełaŭ. U najwyšejšym pradśmiertnym zdenerwawańni čakali abodwa wiaźni swajej kalejki. Pa doŭhim časie, pawolna adčynilisia dźwiery i ŭ kameru ŭwajšli try asoby z aficeram. Iznoŭ razdaŭsia hołas: „Odwrócić się do ściany“; tut wiaźni byli prakanany, što nastupiać streły. Adnak končyłasia tolki na rewizii“.

Heta interpelacyja adbiłasia hołasnym recham miž inšym **siarod prafesaraŭ Krakaŭskaha Uniwersytetu**, jakija napisali **supolny list da prafesara** taho-ž uniwersytetu pasła z B. B. **A. Kryžanoŭskaha**, katory pry hałasawańni ŭ

Sojmie nad pryznańniem nazwanaj interpelacyi prawa nadzwyčajnaści, apisaŭ swoj hołas procił hetkaha prajektu. U hetym liście nazwanyja prafesary, prywodziačy tyja-ž bolš-mienš što i ŭ interpelacyi fakty, miž inšym kažuć: „pawyžšyja fakty, niespatykanyja ŭ cywilizawanym świecie, musimo pryznać za hańbu XX wieku. Musimo ich zaklajmić (potępić) z punktu ludzkaści". U kancy pišuć: „Dziela taho prosimo Was wielmi pawiedamić nas, ci Wy majecie namier u pawyžšaj sprawie wystupić publična." Padpisalisia pad hetym listom 44 prafesary.

Praf. A. Kryžanoŭski adkazaŭ na pawyžšaje piśmo, što užo „sprawaj Bierašciejskaj" za niaŭsia i pačaŭ adpawiednyja zachady.

A.-hiel.

Prafesar Branisłaŭ Epimach-Šypiła — achwiaraj kamunistyčnaha prašledu.

Jak dawiedywajemsia ad prybyŭšych z Miensku asobaŭ, Nestor Biełaruskaha Adradžeńnia praf. Br. Epimach-Šypiła ŭ pałowie lipnia siol. h. byŭ balšawickimi ŭładami aryštawany, pratrymany ŭ wastrozie dwa miesiacy i ŭrešcie wysłany z Miensku ŭ Leninhrad, hdzie da siahońnia znachodzicca biaz nijakich mahčymaściaŭ da žyćcia. Tyja-ž asoby nas infarmujuć, što prafesaru Br. Ep.-Šypile pahražaje śmierć ad hoładu i chaładu.

Pry hetym musim zaznačyć, što praf. Br. Ep.-Šypiła, paśla Fr. Bahuševiča, jość pieršym pačynalnikam biełaruskaha adradženskaha ruchu. Badaj bolšaść sučasnych biełaruskich dziejačoŭ jak u Zachodniaj, tak i ŭ Uschodniaj Biełarusi, u tym liku Janka Kupała i Br. Taraškievič, byli haduncami Ep.-Šypiły, jaki apiakawaŭsia imi nia tolki moralna, ale časta i materyjalna.

Biaručy pad uwahu wialikija zasłuhi praf. Ep.-Šypiły prad biełaruskim narodam, a tak-ža jahonuju poŭnuju apalityčnaść i staryja užo hady, pastupak kamunistaŭ źjaŭlajecca nieludzkim i sapraŭdy dzikim.

Z biełaruskaha žyćcia.

PAD POLŠČAJ.

U biełaruskich himnazijach kaladnyja feryi pačalisia 22 śniežnia h. h. i patrywajuć da 12 studnia 1931 h. Katalickaje nabaženstwa ŭ kaściele św. Mikałaja dla biełaruskich wučniaŭ pačniecca ŭ niadzielu 18 studnia a 10-aj hadz.

Bieł. Studenski Sajuz pačaŭ užo rassyłać lekcyi pa kooperacyi. Siabry sajuzu padčas kaladnych feryjaŭ pračytajuć na prawincyi rad lekcyjaŭ na roznyja temy. Studenty źbirajucca ŭ Wilniu 8 studnia 1931 h.

Sudowaja rasprawa suproć siabry uradu hurtka B. I. H. i K. u w. Świrydawičach kala Smarhoniaŭ hr. Č y ž e ŭ s k a h a i suproć S t a š k i e w i č a adbyłasia ŭ Wilenskim Akružnym Sudzie dnia 15 h. m. Padsudnych z prostaha tolki danosu złosnych ahientaŭ winawacili ŭ pašyrańni balšawickich drukaŭ. Sud adnak abwinawačanych apraŭdaŭ. Što ciapier skažuć tyja złosnyja pisaki wilenskich polskich hazetaŭ, jakija z absolutnaj peŭnaściu ŭ swoj čas ćwierdzili, što padsudnyja napeŭna winawaty? Judašoŭskaja brydota!...

Z wydawieckaj niwy U najbližejšym časie wyjdzie z druku knižka p. n. „Вялікі Вітаўт і Беларусы", jakuju napisaŭ wiedamy dziejač biełaruski ks. Ad. Stankiewič.

Da Nowaha Hodu jšče maje wyjści z druku nowaje wydańnie „Новай Зямлі" J. Kołasa.

Chutka taksama maje wyjści z druku powieść Ul. Kazłoŭščyka p. n. „Uświedamleńnie".

Ciažkaja chwaroba ks. **Romejki.** Adzin z starejšych ksiandzoŭ Biełarusaŭ-Adradžencaŭ ks. Romejka ciažka byŭ zachwareŭšy na zapaleńnie sustawaŭ. Ciapier ks. Romejka užo blizki poŭnaha wyzdaraŭleńnia i znachodzicca pad staran.naj apiekaj lekarskaj u Wilenskaj Litoŭskaj Klinicy.

Z RADAWAJ BIEŁARUSI.

Ihnatoŭski zdaŭsia. Siabra Biełaruskaj Akademii Nawuk praf. I h n a t o ŭ s k i padpisaŭ zajawu, u jakoj zrakajecca „abmyłak u adnosinach da partyi" i da sawieckaha socyjalistyčnaha budaŭnictwa. Hetu zajawu źmiaščaje m'enskaja „Zwiazda" z dnia 12 h. m.

Sialanskija paŭstańni ŭ Mienščynie, jak padajuć polskija hazety, razrastajucca. Lik partyzanskich paŭstancaŭ dachodzić da 2000 asob, jakija trymajucca „sotniami", „50" i „25"-mi. Paŭstancy zrabili da 100 napadaŭ na sawieckija ŭstanowy, drobnyja addziely wojska, straży i milicyi, ahrabili dwa paštowyja ambulansy, čatyry ŭradawyja kasy z 50-ciu tysiačami rub. i inš.

Dla zmahańnia z paŭstancami sawieckija ŭłady wysłali specyjalny addzieł GPU złožany z tysiačy ludziej.

Z litoŭskaha žyćcia.

Z NIEZALEŽNAJ LITWY.

Niama biezrabotnych. Padčas, kali cely świet stohnie ad biezrabocicy, u Litwie, pawodle statystyčnych danych, niama aniwodnaha biezrabotnaha.

Handlowy traktat padpisała Litwa z Afhanistanam. Chutka buduć padpisany takija-ž traktaty z Persyjaj, Turcyjaj, Bełhijaj i Japonijaj. Pryhataŭlajecca traktat z Partuhalijaj i Estonijaj.

Prajekt ustawy ab miastowych samaŭradach apracawała i padała anahdaj Rada Stanu ŭ Ministerskuju Radu.

Z žyćcia litoŭskaha uniwersytetu. Usich studentaŭ u lit. uniwersytecie naličajecca 3.727 čał. U hetym liku sialanskich synoŭ 1798, handloŭcaŭ — 546, čynoŭnikaŭ i rabotnikaŭ 428, wolnych prafesijaŭ — 422. Pawodle narodnaści naličajecca: Litwinoŭ — 2494, Žydoŭ — 1027. Palakoŭ 88, Rasiejcaŭ — 59, Niemcaŭ — 37, Biełarusaŭ — 9, Łatyšoŭ 8, Tataryn — 1.

Z LITWY PAD POLŠČAJ.

Kanfiskata. Niadaŭna pa zahadu Starasty na m. Wilniu skanfiskawana brašura, u jakoj Tymčasowy Litoŭski Kamitet u Wilni, pafrancusku i palitoŭsku, apisaŭ adnosiny miž Kamitetam i Wilenskaj Arcybiskupskaj Kuryjaj u sprawie prawoŭ u kaściele dla litoŭskaha nasialeńnia Wilenščyny.

Źjezd wučycialoŭ. Centralnaja Uprawa Sajuzu litoŭskich wučycialoŭ sklikaje Ahulny źjezd swaich siabroŭ na 31 śniežnia s. h. Meta źjezdu: sprawy pedahohičnyja i arhanizacyjnyja.

Uračystaść u česć Witaŭta ŭ Świancianach adbyłasia 8 śniežnia siol. h. U prahramu światkawańnia ŭwachodziła: nabaženstwa ŭ miascowym kaściele i Akademija, na jakoj byŭ pračytany referat ab Witaŭcie Wialikim, a chor wykanaŭ cely rad litoŭskich pieśniaŭ. Na ŭračystaści byli prysutnyja pradstaŭniki litoŭskaha hramadzianstwa jak miajscowaha, tak i wilenskaha.

Z ukrainskaha žyćcia.

PAD POLŠČAJ.

Zwolnili z wastrohu ŭ Lwowie redaktara Wasyla Mudryj'a i adwakata D-ra A. Maritčka. Z wastrohu ŭ Čortkowie zwolnili: pasła a. prałata L. Kunickaha (za kaŭcyju 3 tys. zł.), pasła Zawałykutu (za kaŭcyju 2 tys. zł.). sen. M. Baranyka i sen. M. Kuźmyna. Z wastrohu ŭ Zdaŭbunawie zwolnieny b. pasoł Nywyńskyj.

Interpelacyju ŭ sprawie pacyfikacyi (uspakajeńnia) ŭ Haliččynie złažyŭ u Senacie dnia 17 h. m. ukrainski senacki klub.

Ukrainskaje T-wa Prychilnikaŭ Mastactwa ŭ Lwowie užo zaćwierdziła swoj statut i chutka prystupaje da pracy.

U ČECHASŁAWAČČYNIE.

Ahulny Schod Ukrainskaha Akademičnaha Kamitetu ŭ Prazie adbyŭsia 20 XI. s. h. Staršyniej Uprawy wybrany praf. Jakowliw, wice-staršyniami: praf. S. Smal-Stočkyj i praf. Antonowyč, hien. sekr. praf. Matiušenko.

Z Polšču.

Sojm pracuje ad aŭtorka 16 h. m. Pamiž prajektami ŭradawaha bloku BB jość prajekt h. zwany siarničkowaj ustawy, na padstawie jakoj siarnički majuć padaražeć na 30 pracentaŭ (puška siarničak kaštawaŭšaja dahetul 7 z paławinaj hrošaj, maje kaštawać 10 hr.). a mašynki da zapaliwańnia majuć być abłožany padatkam ad 10 zł da 20 zł. kožnaja. Kali heta piarojdzie ŭ zakon, dyk wybarščykam hałasawaŭšym za BB možna padziakawać za hetki „kaladny padarak".

Biudžet Polšču na nastupny hod pradbačywaje ŭ raschodach 2.886.192.301 zł., a ŭ dachodach 2 890.516 204 zł.

Biezrabocica raście što tydzień i štodzień. Na 30 listapada, pawodle statystyčnych danych, lik biezrabotnych byŭ užo 229.333 dušy. Siahońnia heta lička jašče bolš uzrasła. Razam z tym raście i daražynia. U handli, pamima nadychodziačych świat, poŭny zastoj, niama hrošaj.

Ministerstwa ŭnutr. spraŭ wydała rasparadžeńnie ab źmienie (chto hetaha choča) proźwiščaŭ. Samoje tolki padańnie adpawiednaj zajawy kaštuje 3 zł., a dazwoł—200 zł. Heta apošniaja apłata moža adnak być źmienšana, častkowa, abo nawat i ŭ całaści.

14 h. m. u Waršawu pryjechaŭ Mitrapalit G e r m a n o s, delehat Kanstantynopalskaha Patryarcha, u sprawach prawasłaŭnaj Carkwy ŭ Polšču.

Z zahranicy.

U S.S.S.R. pryhataŭlajucca da radawych wybaraŭ. — Wiedamy piśmieńnik M. Gorkij apublikawaŭ u sawieckich hazetach artykuł, u jakim pratestuje procił miašańnia čužych dziaržawaŭ u sawieckija sprawy. Za takoje „miašańnie" uważaje Gorkij i padpisańnie pratestu Lihi Prawoŭ Čaławeka, jaki z pryčyny teroru ŭ SSSR., padpisali takija asoby, jak praf. Einstein, Bernard Shaw, Romain Rolland, Sinclair, Hermann Mann. U kancy Gorkij wostra napadaje na R. Poincare i Papieža.

—U sajuznych radawych respublikach pakasawany kamisaryjaty ŭnutranych spraŭ i ŭsia administracyja sabrana ŭ centralnym kamisaryjacie ŭ Maskwie.

— Na celym abšary SSSR. arhanizujucca „biazbožniki" dziela wiadzieńnia procirelihijnaj prapahandy na Kalady.

—Rykaŭ, staršynia Rady Narodnych Kamisaraŭ, padaŭsia ŭ adstaŭku. Jahonym nastupnikam jość W. Mołataŭ.

U **Niamieččynie** paśla adychodu sawieckaha ambasadara Krestinskaha, miejsca heta zaniaŭ Lawon Chinčuk.

—Paru dzion trywajučaja ŭ Berlinie polska-litoŭskaja konferencyja končyłasia na ničym. Pa światach heta-ž konferencyja źbiarecca ŭ Ženewie 16 I. 31 h.

— U sanatoryi St. Blavien pamior Ulrich Rauscher, niamiecki pasoł u Polšču.

— Niamiecki ŭrad padaŭ u Lihu Narodaŭ skarhu na Polšču za wybarnyja sprawy na Pamor'i i ŭ Paznanščynie.

Łatwija ratyfikawała handlowy traktat z Litwoj.

U **Finlandyi** končyŭsia sud nad hien. Valleniusam, jaki byŭ arhanizataram romantyčnaj spraby wywieźci z Finlandyi b. prezydenta Stahlberga. Sud z.sudziŭ hien. Valleniusa i jahonaha pamocnika płk. Kusuari na 3 hady domu papraŭ y 7 tys. finskich marak. Inšych wučaśnikaŭ spatkała kara mienšaja.

U **Anhlii** 52 pasły z partyi pracy (ciapier trymajučaj urad) padpisali prośbu ŭ Lihu Narodaŭ u h. zw sprawie pacyfikacyi (uspakajeńnia) Haliččyny. Hetaj sprawaj maje zaniacca Liha Narodaŭ na najbližšym pasiedžańni ŭ m-cy studni 1931 h.

U **Ženewie** (Šwajcaryja) pa piacioch tydniach končyła pracu kamisija pa pryhatawańniu konferencyi ab razbrajeńni. U hetaj kamisii byŭ pradstaŭnik i ad Sawietaŭ. Wyniki pracaŭ hetaj kamisii wielmi mała abiacajuć.

U **Rymie** (Italija) pamior tajomnaj śmierciaj pieršy sekretar tamašniaj sawieckaj ambasady Lewin. Chodziać pohałaski, što jaho zastrelili ahienty GPU. za toje, što jon byccam zdradziŭ niejkija dziaržaŭnyja tajny.

U **Franc**.i ŭfarmawaŭsia nowy kabinet ministraŭ. Staršynioj jość senatar Steeg, a zahraničnyja sprawy wiadzie Briand.

U **Hišpanii** wybuchš.ja rewalucyja padaŭlena ŭradam i chutka ŭsio byccam budzie spakojna.

Ameryku (USA) taksama abchapiŭ haspadarčy kryzys i prajektawany budžet na nastupny hod wykazuje 330 mil. dolaraŭ deficytu. Pry 5 cimiljardowym budžecie heta suma mała ja, ale ŭsio-ž...

U **Brazyliju** i Urugwaj strymany ŭjezd.

U **Bombai** (Indyja) pamior ad haładoŭki ŭ wastrozie 15-cihadowy syn wiedamaha indyjskaha baračbita Ghandi.

Na wyhnańni.

Pryświačaju Baćkom swaim.

Dni prychodziać, dni adchodziać, dni latuć,
Byccam rek burliwych chwali dzieś biahuć...—
Treci hod ŭžo na wyhnańni u čužynie
Treba mučycca dušoj i sercam mnie!
Nawakoł nidzie nia ŭhledziš rodnych chat,
Nie praciahnie ruk prywietna rodny brat,
Nie padzieliš, nawat, dumak z nikim tut,
Nia pryhornie ŭ adzinoctwie rodny kut!
Unočy zorački prywietliwa mihciać,
Byccam z nieba na mianie jany hladziać...
Što čuwać, skažecie, zorački, wy mnie,
U majoj rodnaj — dy dalokaj Staranie?
Ci Tatulka moj i Matańka ŭžo śpiać?
Ci, taksama, na ich, zorački hladziać?...
Mo' j Jany pytajuć zorak aba mnie,
Što rablu ciapier ŭ dalokaj čužynie? —
Kali tolki Jany, rodnyja, nia śpiać,
Kali jšče ciapier na zorački hladziać,
Zaniasiecie Im, pakul nia blisnuŭ świet,
Zorki miłyja, synoŭski moj prywiet
I skažecie, kab nia płakaŭ ni adzin,!
Što ŭ wyhnańni musić mučycca Ich syn.
Boh Mahutny mo' pašle nam jasny Maj,
Prylatu tahdy, jak ptuška ŭ rodny Kraj!
Z nowaj wieraj, nowaj siłaj zažywiom,
Biełaruski himn swoj rodny zapiajom!
Hety himn, jak hrom pamčycca ŭ abłaki, —
Ŭsie paznajuć, što ŭžo wolny biedaki!
Sonca z nieba budzie Kraj naš sahrawać,
Biełarusaŭ ŭsich da pracy prabudžać,
Biełaruskaj pieśni rodnaje pad ton,
Zaharom my i absiejem swoj zahon.
Unočy budziem my na zorki pahladać,
Što, jak siańnia, buduć ŭ niebie zihatać...
Zaniasiecie-ž wy, pakul nia blisnuŭ świet,
Zorki miłyja, Baćkam maim prywiet!

1929 h. *Siarhiej Piajun.*

Knihapiś.

Ad. Stankiewič — FRANCIŠ BAHUŠEWIČ, Jaho žyćcio i tworčaść. U tryccatyja ŭhodki śmierci (1900—1930). Wydańnie Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. Wilnia — 1930.

Biahučyja i krykliwyja wypadki dnia źbiwajuć u ciomny kut nie adnu prajawu žyćcia kulturnaha. A škoda, bo tut imienna chawajecca žywaja krynica wiečna nowych, wiečna silnych i pryhožych sił narodu. Da hetaj krynicy ducha treba źwiartacca ŭ kožnuju čornuju časinu dla narodu. I tamu wielmi na časie padaśpieŭ Bieł. Instytut Hasp. i Kultury, nie zważajučy na poŭnuju swaju halitu materjalnuju, z wydańniem niewialičkaj na pahlad, ale jak-ža bahataj pa źmiestu knižački pad wyšejpadanym zahałoŭkam, napisanaj ksiandzom Ad. Stankiewičam, adnym z najhłybiejšych znaŭcaŭ narodnaj dušy biełaruskaj.

Žyćcio paćwiardžaje dumku tych, što sialetni jubilant, aŭtar biezśmiarotnych „Dudki" i „Smyka Biełaruskaha", Franciš Bahušewič dahetul nia byŭ naležna acenieny. Dy chto wiedaje, ci i my nawat, što siahońnia spadziajomsia woś-woś razumieć užo ŭsiu hłybiniu dumak sioletniaha jubilanta, — ci i my nia budziem u budučynie raptam pastaŭleny prad nowymi prablemami Jahonaj tworčaści.

Jak-by tam nia było ŭ budučynie, dla sučasnaści wydanaja knižyca ab Fr. Bahušewiču, ab hetym „Baćku biełaruskaha adradžeńnia" wielmi dobra prysłužyłasia: na niapoŭnych 50-ci bačynach formatu waśmiorki knižka wydabywaje na dziennaje światło sapraŭdnyja perły Wialikaha poetyčnaha-prarockaha Ducha Jubilanta, jakija dla zwyčajnaha čytača astajucca nia raz nie zaŭważanymi, niezrazumiełymi. Lohki styl aŭtara knižki, lohičnaja pływučaść dumak samadziejna ŭwodziać čytača ŭ kruh dumak wyžšych, uznosiačych čaławieka nad usio pryziemnaje, aciažełaje, słaboje.

Knižka, jak całaść, padzielena na wosiem addziełaŭ: 1. Žyćcio Fr. Bahušewiča, charaktar i pamiać ab im u narodzie, 2. Čas, u jakim žyŭ Fr. Bahušewič, 3. Zarodki biełaruskaj literatury i biełaruskaj dumki da Fr. Bahušewiča, 4. Bahušewič jak biełaruski narodnik-patryjot, 5. Fr. Bahušewič i socyjalnyja ideały, 6. Fr. Bahušewič i relihijna-etyčnyja idealy, 7. Bahušewič jak paet, 8. Značeńnie Bahušewiča.

Apracha taho knižka pryazdoblena malunkami i fatahrafijami datyčačymi Jubilanta i nihdzie dahetul nie reprodukawanymi.

U bližšy razbor źmiestu knižki, dziela niastačy miejsca tut, uwachodzić nielha: jon widacca ŭreście z padanaha wyšej źmiestu. Rešta znoj. dzić čytač sam u samoj-ža knižcy, pračytać katoruju musiŭ-by kožny świadomy Biełarus. Prywatnyja-ž biblijateki našaj intelihiencyi nia mohuć nia mieć hetaj wielmi cikawaj i karysnaj knižki, tymbolš, što cana jaje (60 hr.) dastupna nawat najbiadniejšamu. *b.*

Lekarski addzieł.

Hrypa.

U źwiazku z tym, što ŭ našym krai apośnim časam strašenna pašyrana epidemija hrypy chaču ŭ niekalkich słowach painfarmawać pawažanych čytačoŭ: što heta za chwaroba, skul biarecca, jaki prabieh jaje i jak my pawinny zachawacca, kab jaknajchutčej z jaje wylačycca i ŭściarahčysia pierad hroznymi kamplikacyjami, jakija pry hetaj chwarobie časta bywajuć.

Hrypa znanaja ŭ niekatorych wakolicach ad 1919 hodu pad nazowam *hišpanki*, źjaŭlajecca chwarobaj zaraznaj i epidemičnaj, znača, što jana maje zarazki, katoryja sparadžajuć chwarobu i što tyja zarazki nadta lohka pierachodziać z adnaho čaławieka na druhoha, a tymsamym spryčyniajuć epidemiju, inakš kažučy masawaje zapadańnie na hetu chwarobu. Zaražeńnie adbywajecca pierawažna praz pawietra, u katorym, asabliwa blizka chworaha na hrypu, znachodziccа strašenna mnoha hetych zarazkaŭ. Jany (zarazki) tak małyja, što kab ich ubačyć, treba pawialičyć ich pry pomačy pawialičajučych škłoŭ u niekalki sot razoŭ. Uściarahčysia ad hrypy nie jak, bo zarażajecca jana wielmi lohka, adnak najchutčej padaje hrypa na ludziej pramierzłych (prastudžanych) i ŭ takich jana najciažej prachodzie. Ludzi, katoryja zachwarajuć na hrypu niepramierzšy, pierażywajuć jaje lohka, časta nie kładučysia ŭ łožka. Z hetaha wynikaje, što chto nia choča ciažka chwareć na hrypu, pawinien aściarahacca prastudy, asabliwa wychodzić na chałodnaje pawietra spacieŭšy i nieadpawiednа adzieŭšysia.

Začynajecca hrypa pierawažna raptoŭna, zabalić haława, kidaje ŭ drož, čujecca čaławiek nadta drenna i časta adčuwaje boli ŭ kryžu i ŭ plačoch. Pawodle abjawaŭ, jakija majem pry hrypie, dzielim jaje na niekalki formaŭ: 1. *Tyfusnaja forma*, kali chwory maje wialiki ŭpał (haračku), bol haławy, wialikuju słabaść i niewialikija boli ŭwa ŭsich kaściach; 2. *Kataralnaja forma*, kali apracha wyšejskazanych abjawaŭ, katoryja mohuć być nat' słabšyja, najharej dakučaje chworamu mocny bol horła, wialiki katar nosa, kašal, pierawažna suchi, i dziareć strašenna ŭ hrudzioch; 3. *Reŭmatyčnaja forma* — kali na pieršy plan wystupajuć boli kaściej i ŭsiaho miasa, kryž tak balić, što chwory čujecca jak pierałamany, nia moža ruchacca, usio balić; 4. *Žaŀudkowa-kiškawaja forma* — kali chwory dastaje silnaje nudnaści i rwotaŭ, boli ŭ žywacie, a časta i laksy (častyja i płyŭkija wyparažnieńni); i ŭreście 5. *Mazhawaja forma*, — kali wystupaje ad samaha pačatku strašenna silny bol haławy, chwory tracić prytomnaść, časta dastaje rwotaŭ, a časam štybnieje kark i plečy. Apracha hetych apisanych formaŭ, bywajuć jašče formy pasiarednija, kali niekatoryja abjawy wystupajuć z adnej formy, a druhija z inšaj. Jak bačym z wyšejskazanaha, hrypa prachodzić u nadzwyčajna roznych formach.

Trywaje hrypa pierawažna ad paŭtara da čatyroch dzion, ad-ak-ža časta jana zaciahiwajecca na celyja tydni, abo daje j nawaroty.

Najwialikšaj adnaka-ž niebiaśpiekaj hrypy jość toje, što jana nadta časta kamplikujecca inšymi chwarobami, heta znača, što na asłabienaha hrypaju čaławieka achwotna padajuć inšyja chwaroby i tady, kali sama hrypa redka bywaje śmiarotnaju, to chwaroby kamplikujučyja jaje časta dawodziać chworaha da hrobu. Z hetych chwarobaŭ najčaściej bywajuć: zapaleńnie lohkich, zapaleńnie siarednaha wucha (balić wucha, a pašla ciače z jaho), asłableńnie serca, časam prystupajeć chwaroba wačej, zapaleńnie nyrak, zapaleńnie sustawaŭ, i inš. Jak bačym, hetyja pahrypnyja chwaroby mohuć apracha śmierci ściahnuć na čaławieka hłuchatu, ślepatu i inšyja kalectwy, abo časta zrabić jaho biez asabliwaha kalectwa niazdolnym da pracy.

Lačycca ad hrypy časta prychodzicca pry pomačy doktara, adnak-ža ŭ takich wypadkach, kali doktara trudna zwakawać (paklikać) možna pastupać tak: dawać chworamu aspirynu i harbatu z malinami abo napar sušanaha malinniku 2—3 šklanki nanoč; darosłym i mocnym aspirynu možna dawać pa 2 paraški na raz; kali chwory pacieje, treba źmianiać saročku, bo ŭ mokraj lažačy moža lohka prastudzicca. Lažačamu ŭ łožku cely dzień, aspirynu možna dawać rana, u pałudzień i ŭwiečary. Zamiest aspirynu možna ŭžywać paraški pawodle takoha receptu:Salipyrini 0,3, Pyramidoni Chinin, mur. aa 0,2, Coff. n. benz. 0,1, Mfp. Dtd N X in obl.*) Pa ŭstupleńni ŭpału (harački) paraškoŭ padawać nia treba. *Ważna adnak, kab za chutka chwory nia wyšaŭ na dwor, bo tady časta bywajuć komplikacyi.* Naahuł: padčas chwaroby i paru dzion pa joj treba nadta aściarahacca.

Pry bolach i kolkach u bakach robiać bańki i kampresy, pry boli horła abo wucha kampresy z wodki pad cyratku, waskawany papier (možna dastać u aptecy), abo ŭ kancy pad kažurynnuju łatu na šyju ci na balučaje wucha, pry bolach u žywacie — hrełki z ciopłaju wadoju, abo piasok hrety ŭ rukaŭku razłažyć płaska na žywot (abkručwać u ručnik, kab nie paparyć skury!). Pry jakichści ciažejšych komplikacyjach zwaročywacca da doktara (nie da znachara!), bo možna haławoju nałažyć abo akalečycca na celaje žyćcio.

Jašče raz chaču zaznačyć, što treba nadta aściarahacca zastudzić hrypu. Najlepšym miejscam dla chworaha, a nawat i niekalki dzion pa chwarobie — heta łožka ŭ ciopłym pamiaščeńni i z čystym pawietram.

Dr. B. Hrabinski.

*) Recept z tekstu možna wystryhčy i paprasić u aptecy, kab pawodle jaho wykanali paraški.

Z kraju.

Akademiju ŭ česć Wialikaha Kniazia Witaŭta ładziła Pinskaje hramadzianstwa dnia 11 h. m. A hadz. 9-aj było ŭ katedry katalickaj adpawiednaje nabaženstwa, a wiečaram u pamieškańni Katal. Duch. Seminaryi była naładžana h. zw. „Poligliotyčnaja Akademija" u mowach: litoŭskaj, biełaruskaj, polskaj, łatyskaj, ukrainskaj, niamieckaj, tatarskaj i karaimskaj. Kiraŭnikom Akademii byŭ praf. Seminaryi ks. D-r K. Kułak (Biełarus)

Pažary ŭ krai množacca. U w. Alšanach, Stolinskaha paw., spaliłasia 59 haspadarak. Pryčyna — nieaściarožnaść.

Śnieżnaja bura nad Wilenščynaj prajšła ŭ nočy z 13 ha na 14-ha h. m. i šmat hdzie narabiła škodaŭ.

Strašnaja katastrofa stałasia 17 h m. pad Waŭkawyskam, hdzie ciahnik na prajeździe naiechaŭ na aŭtobus. 17 asob pry hetym było ranienа, z katorych adna ŭžo pamiorła. Šofer aryštawany, śledztwa wiadziecca.

Waŭki u lesie pamiž Alkienikami i Aranami napali i zajeli 12-cihadowaha chłopčyka. Z Dziśnienščyny taksama nakazujuć ab pajaŭleńni stadaŭ waŭkoŭ.

Z Wilni.

Ci nie za šmat?! Jak usie publična-praŭnyja škoły, tak i Wil. Biełaruskaja himnazija światkawała — treba dumać, što nie biez nakazu ŭładaŭ — sotyja ŭhodki polskaha paŭstańnia 1830 31 h. Usio jak usio, ale kab abodwa referaty čytalisia pry takoj akazii ŭ biełaruskaj himnazii wykłučna papolsku, hetaha chiba nia wymahała i najbolšaja „lojalnaść"? Stanoŭča nie!

Epidemija hrypy ŭ Wilni nia spyniajecca. Kasa Chworych pryniała da pracy 70 nowych doktaraŭ i ŭsio roŭna nia moža jšče sprawicca absłužyć usich chworych. Bolšaja čaść dziaciej i wučycialoŭ pačatkawych škoł pazachwareła, tak, što treba było pradčasam zrabić rozpusk na Kaladnyja światy, jakija praciahnucca da 3 studnia 1931 h.

Ceny ŭ Wilni. Za 100 kg (6 pudoŭ i 10 funtaŭ) hurtam žyta 18.25 — 18.50 zł., pšanica 26.00 — 27.00 zł., žytnija wotruby — 11.00 — 12.00 zł., brawarniany jačmień 23.00 — 24.00 zł., jačmień na kašu 20.00 — 21.00 zł., awios 18.00 — 21.00 zł., ilnianyja makuchi — 31.00 zł. Masła najlepšaje za 1 klg u hurcie 6.10 — 6.40 zł., u detalu 6.80 — 7.00 zł., masła dobraje za 1 klg u hurcie 5.80 zł. Syry: za 1 klg u hurcie 2.60 — 3.20, u detalu 3.20 — 3.80 zł. Jajki: u hurcie za kapu 14.00 — 11.20 zł., u detalu za štuku 25 — 26 hrošaŭ.

HRAMADZIANIE!

Zasnoŭwajcie hurtki Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury! Dzie jość choć troch świedamych biełarusaŭ, žadajučych pracawać na niwie kulturnaha i haspadarčaha adradžeńnia Biełarusi, tam pawinien być hurtok Instytutu.

Wypiswajcie statut, instrukcyi i pačynajcie arhanizacyjnuju pracu!

Adras Instytutu: Wilnia, Ludwisarskaja 1—19.

Da nas pišuć.

WIDAĆ LIZNUŬ KRYCHU.

Krywickaja wołaść, Wialejskaha paw. U „Народным Звоне" u numary 4, 10.X.1930 h. źmieščana karespandencyja M. Klimowiča, jaki znaječ „ z pad nosu dy ŭrot", pad zahałoŭkam: „Za kaho hałasujem", u jakoj pišycca:

„...Naša wioska (Wasiulki) dy i ŭsia Wialejščyna, jak adzin čaławiek, addaduć swaje hałasy Centrasajuzu, (padčas wybaraŭ u Sojm—A.B.), dzie stajać našy kandydaty: Karol Symon i Antanowič"...

Musić M. Klimowič liznuŭ panskaje pachlobki, za što tak mocna i ciešyŭ polonofiłaŭ. Ciapier Wy „siabra" zaprapanujcie swaim lideram Łuckiewiču i inš. zaniacca čym inšym, aprača „Centrasajuzu", niachaj załožać jašče štoś padobnaje da niabořčycy „Biełaruskaje chatki" i tady: „Čornaje prajhraje! Čyrwonaje — wyjhraje"... bolš budzie „mamony", a tady i Wam, jak ščyramu ich prysłužniku čaściej prydziecca liznuć panskuju talerku.

Ale i talerak niezaŭsiody dajuć lizać. Historyja z Paŭlukiewičam i Wiarnikoŭskim haworyć ab hetym. **A. B.**

WEKSAL PRYNIALI I ČAKAJUĆ PŁATY.

Pastaŭski pawiet. U hetyja wybary mnoha čaho pa wioskach abiacali ahitatary. Ad inšych partyjaŭ, aprača Be. Be chaŭskaj adzinki, ahitatara spatkać nia pryšłosia Be-Be-chaŭcy zatoje abiacali wielmi šmat čaho. Ščaście abiacankaŭ „adzinki" nie abminuła aniwodnaje wioski ŭ našym pawiecie. Usie žychary Pastaŭščyny čuli hetyja abiacanki, niekatoryja pawieryli i pryniali ich jak weksali, jakija paśla wybaraŭ buduć byccam spłačany roznymi palohkami i dabrabytam dla našaj wioski.

Woś adzin prykład wydačy takoha weksala ahitataraŭ „adzinki" u wadnoj wioscy Pastaŭskaha pawietu.

U niadzielu 9 listapada s. h. źjawiŭsia ŭ wiosku pradstaŭnik ad B.B. adzinki i zahadaŭ sołtysu sklikać na schod ludziej. Kab lepš padyjšci da biełaruskaha sielanina, pan ahitatar byŭ i adziety pabiełarusku, u siarmiazie i hawaryŭ čyściusieńkaj biełaruskaj mowaj.

Prad sialanami pabiadawaŭ nad horam biełaruskaha sialanstwa, raskazaŭ, jak pawinna być lepš, a kab sapraŭdy było lepš, čym ciapier, zahadaŭ hałasawać na Nr 1. Kali tolki sialanie buduć hałasawać za Nr 1, kazaŭ pan ahitarar, to i padatki buduć mienšyja i ziamli ŭrad nadzielić małaziamielnym, słowam, žyćcio raptam paprawicca i hora zhinie, jak tuman u poŭdni.

Sialanie, pačuŭšy takija pryhožyja praroctwy, zachacieli cudoŭnaha leku i na swaje asabistyja ŭ wioscy balački. Pačali žalicca mocnaŭładnamu panu ahitataru,—chto na padatki, inšyja na abšarnika, što młynom zataplaje łuh, a niekatoryja i na niedachwat wopratki i abutku.

Ahitatar na ŭsie hetyja biedy adrazu „lek" znajšoŭ. Na ŭsio jość rada, kaža ahitatar, padpišecie tolki woś hety pratakoł, u jakim napisana, što wy chočacie źmieny konstytucyi, a ja napišu, što wam abšarnik zatopliwaje łuhi i apišu ab usich wašych biedach i ŭsio wam budzie, čaho tolki zachočacie.

Padpisacca wiaskoŭcy pabajalisia, kab pan ahitatar nie padwioŭ, ale hałasawać na Nr 1 dyk niekatoryja hałasawali i ciapier čakajuć abiacanych dabradziejstwaŭ.

Jakoje heta dabradziejstwa spływie ŭ ciomnuju chatu našaha biełaruskaha sielanina, pakaža budučynia. **Wyb.**

Naša pošta.

Świet—wu: Instytut rassyłaje knižki nie paasobnym adzinkam, ale swaim hurtkam.

Ksiandzu D—ru J. Rešeciu: „B. Krynicu" budziem Wam pasyłać.

A. Aleksandrowiču: Z karespandencyi pry mahčymaści miejsca ŭ hazecie skarystajem. Pišecie bolš. Hazetu Wam wysyłajem.

St. Kuźmiču: Karespandencyju źmieścim, pišecie bolš. „B. Krynicu" pasyłajem. „Studenskuju Dumku" paprasicie sami; adres: Wilno, Wilenskaja 8—3.

P. Karawackamu: 10.31 zł. atrymali. Hazetu pasyłajem.

MUD-r. M. H.-Bučynskaj: Kamplekt „B. Kr." za 1930 h. wysłany. Čakajem padpiski.

Biełaruskaj Radzie ŭ Prazie: žadanyja numary „B. Krynicy" wysłany.

Ferd. Kuźmiču: Wam sapraŭdy patrebny swoj kooperatyŭ. Radzili-b Wam zapisacca na darmowyja „kooperatyŭnyja kursy praz karespandencyju": Wilnia, Wilenskaja wul. 8—3, Biełaruski Studenski Sajuz.

Ab haspadarcy.

Jak lačyć kania pry kolcy.

Kolka ŭ kania naležyć da najhoršych chwarobaŭ, źjaŭlajecca zwyčajna niespadziawana i často kančajecca śmierciu. Pryčyny kolki bywajuć roznyja: *ad raptoŭnaha pierakarmliwańnia* (asabliwa žytam i jačmieniam), *ad zatrymańnia* (niačystaja z piaskom pieramiašanaja paša), *ad uzdućcia* (h. zw. kolka wietranaja, ad pašy, wytwarajučaj hazy, jak zialonaja kaniušyna, jačmień, žyta, sapsutaje siena), *ad zatrućcia* (sapsutaja paša). *Kolka mačawaja* — zatrymliwajecca moč ad praźmiernaj pracy, ad prastudy, sapsutaj pašy, *kolka ad rabakoŭ* i ŭreście wielmi častaja *kolka nerwowaja* -- ad prastudy žałudka (trybucha) pry roznych prajawach niepahody, abo ad prastudy karmowaha kanału, paśla napajeńnia kania zimnoj wadoj.

Wonkawyja znaki, katorymi prajaŭlajecca kolka, buduć hetkija; — koń kidajecca wobziem, pocicca, dryžyć, ciažka dychaje, nie addaje mačy i kału i inš.

Pry lačeńni hetak zachwareŭšaha kania nia ŭsio moža rabić „pieršy lepšy": niaŭmieły lek byŭ pryčynaj śmierci nie adnej štuki chatniaj žywioły. U kožnym razie ŭsiudy tam, dzie nielha mieć na skoruju ruku pomačy lekara — weterynara, možna i treba stasawać hetyja sposaby.

Nielha pierad usim pazwalać kaniu, kab jon kidaŭsia wobziem i pierawaračywaŭsia, bo ad hetaha moža stacca skručeńnie kišok, jakoje zwyčajna kančajecca śmierciu. Treba dziela hetaha *pawoli* wadzić chworaha kania, a paśla 20 30 minut mocna rascirać brucha, z abodwych bakoŭ adnačasna, pry pomačy sałamianych wiechciaŭ i skraplajučy terpetynaj. Paśla rascirańnia treba cełaje brucha abwiarcieć syspadu niečym ciopłym (sukonny dywan, koŭdra).

Kali śćwierdzicca, što koń zachwareŭ ad pierakarmleńnia (brucha maje ćwiordaje i pieraładawanaje), treba takomu kaniu ŭlić litr lnianoha aleju (z butelki, horła katoraj abwierčywajecca čystaj parciankaj) z dadatkam 40 hramaŭ pradtym u šklancy haračaj wady raspuščanaha aloesu; zamiest aloesu možna dadać 10 kaplaŭ krotonawaha aleju. Adbytnuju kišku treba ačyścić paśla hetaha čystaj, alejem wyšmarawanaj rukoj i zrabić lewatywu z 4-ch litraŭ mydlanaj wady; zamiest mydlanoj wady možna užyć wady čystaj, z dadatkam da jaje paŭšklanki hliceryny.

Kali kolka zdaryłasia ad uzdućcia, dyk pry padawańni lnianoha aleju treba dadać da jaho 2 łyžki eteru i 4 łyžki čystaha śpirytusu. Uzamien eteru i śpirytusu možna dać chworamu kaniu da ilnianaha aleju 3-4 łyžki walerjanawych kaplaŭ; niezaležna ad hetaha, cieraz poŭhadziny paśla lnianoha aleju z dadatkami, treba dać wypić z butelki 2 litry wady, u katoraj raspuščana 3—4 łyžki ačyščanaj sody.

Pry silnych i ŭspakojwajučychsia bolach treba dać druhuju lewatywu z 2-ch litraŭ wady, u katoraj raspuščana 50 hramaŭ wodnika chloranu (dastać u aptecy!).

Kali koń nie addaje mačy, treba: ačyścić rukoj ad kału adbytnuju kišku, dać u butelcy wady raspuščanyja 2 łyžki saletry i ŭwiedzienaj ŭ adbytnuju kišku rukoj lohka naciskać na mačawy puzyr. U razie, kali chwaroba zaciahiwajecca (6—8 hadzin) i temperatura kania padwyšajecca da 39^{0}C, jamu treba puścić z šyjnaj žyły 3-4 litry krywi, bo tut užo nastaje niebiaśpieka zapaleńnia kišok. Ale z puskańniem krywi treba być aściarožnym: rabić heta moža tolki asoba daznanaja i takija rečy ŭžo rabiŭšaja. Puścić kroŭ lohka, ale značna ciažej jaje zatrymać.

Kali ŭsie hetyja zachady, choć i dobra zroblenyja, adnak nie pamahajuć, najpraŭdapadabniej stałasia ŭžo skručeńnie kišok. Reč heta niebiaśpiečnaja, ale časam usio-ž wylačalnaja. Robicca tady tak: padpilnujecca, kali koń sam pałožycca, i źwiažacca jamu pastronkami ŭsie čatyry nahi razam. Paśla biarecca za kancy pastronkaŭ i praz 5—6 minut *wolna* pierawaračywajecca chworaha kania praz kryž z adnaho boku na druhi; 2—3 minuty prytrymajecca kania, kab pałažaŭ spakojna na kryžy i ŭznoŭ pierawaračwajecca, jak spačatku. U šmat wypadkach hety sposab lačeńnia akazaŭsia pamocnym; boli chutka pierastawali, čuwacca šum kišok i prychodziła aparažnieńnie. U kožnym razie možna stasawać hety lek u „astatnim wypadku" i aściarožna.

Pastupajučy z chworym na kolku kaniom pawodle apisanych tut radaŭ, u šmat wypadkach možna biazumoŭna jaho wylečyć. Treba tolki mieć hatowymi i „pad rukoj" nazwanyja tut lakarstwy; asabliwa ŭ tych hłuchich kutkoch wiaskowych, dzie paŭdnia i bolš treba stracić, kab schadzić da apteki, a žywioła moža zhinuć za 6—8 hadzin, a niaraz i chutčej.

(*Pawodle lek. wet Olšanskaha*) *inž. A. K.*

Da wiedama ŭsich padpiščykaŭ, supracoŭnikaŭ i čytačoŭ „B. Krynicy".

Naša hazeta časta atrymliwaje ad swaich padpiščykaŭ, supracoŭnikaŭ i čytačoŭ skarhi, što nieakuratna atrymliwajuć „B.-Krynicu". Woś-ža pawiedamlajem usich, što my hazetu wysyłajem akuratna, tolki nieakuratna jaje daručajuć. A nieakuratna daručajuć z dźwiuch pryčyn: abo hinuć na pošcie, abo padadzieny nieakuratny adras. Hetu druhuju pryčynu treba kaniečnie adsunuć, kab lepiej zmahacca z pieršaj Dyk prosim usich našych padpiščykaŭ prysyłać u redakcyju **dakładny** swoj adras, u katorym **wyraznymi litarami** była-b padadziena **pošta**, z jakoj atrymliwajecie hazetu, **wioska** abo miastečka, možna i pawiet, dzie žywicio i **imia i proźwišča**. Chto da Nowaha Hodu nia pryšle nam swajho dakładnaha adrasu, tamu hazetu prymušany budziem spynić.

Pawiedamleńni da nas možna pisać tak:

Prašu nia spyniać mnie hazety „B. Krynicy" i prysyłać jaje na dalej. Moj adras: pošta . . . . wioska . . . . imia i proźwišča . . . . hmina . . . . pawiet . . . .

Piśmy adrasawać da nas tak: Wilno, Ludwisarska 1—19, „B. Krynica".

Hramadzianie!

Naša hazeta „Biel.-Krynica", jakaja drukujecca łacinkaj i hraždankaj i wychodzić raz u tydzień, na 1931 hod z pierasyłkaj budzie kaštawać u krai na hod 4 zł., na paŭhoda, 2 zł. na try miesiacy 1 zł.; zahranicu ŭdwaja darażej.

UWAHA! Chto pryšle da 1 sakawika 1931 h. padpisnuju płatu za hazetu na cely hod 4 zł., tamu wysyłajem pa atrymańni hrošaj **biaspłatnuju premiju — 5 biełaruskich knižak**, jakija kožny sabie moža wybrać z nižej padanaha knihaśpisu.

Spis knižak praznačanych na biaspłatnuju premiju padpiščykam „B.-Krynicy":

Андэрсэн Ганс Хрыстыян — Казкі.
Bahušewič Fr. (Maciej Buračok) — Dudka Biełaruskaja.
Додэ А. — Сэкрэт Дзядзькі Карніля і іншыя француская творы ў перакладах.
Дуж-Душэўскі К. і В. Ластоўскі — Слоўнік Геомэтрычных і Трыгономэтрычных тэрмінаў і сказаў.
Dwornik Dr. Fr. — Žyćcio Św. Wacława.
Гвышкевіч Фр. — Веснавыя мэлёды.
J. Jöergensen. — Prypowieści.
Kazłoŭščyk Uł. — Ab fizyčnym wychawańni ŭ Biełarusaŭ.
Kazłoŭščyk Uł. — Fizyčnaje wychawańnie hramadzianstwa.
Kazłoŭščyk Uł. — Biełaruskija narodnyja pieśni z Sakolskaha pawietu.
Sałaŭjowa P. (Allehro) — Cudoŭnaja noč. Sceničny twor dla dziaciej u 1-ej dziei.
Сьпявак Блондэль — Англійская легенда.
Віппэр Р. — Падручнік Новай Гісторыі.
Віппэр — Падручнік Навейшай Гісторыі.
З роднай нівы — Зборнік прыгожага пісьменства, папулярнае веды, інфармацыяў аб грамадзкім жыцьці і ўстановах.

Aprača wybranych 5-ci knižak dadajecca jašče tak-ža biaspłatna naścienny kalendaryk „B. Krynicy" na 1931 h.

Redakcyja i Administracyja „Biel. Krynicy".

UWAHA! UWAHA!

Źnižana cana na biełaruskija kalendary.

Ciapier kaštujuć:

Biełaruski haspadarski kalendar	1.50
„ humarystyčny „	1.50
„ adryŭny „	90

Možna kuplać pa hetaj canie ŭwa ŭsich kniharniach.

Hałoŭny skład: Biełaruskaja Kniharnia „Pahonia", Wilnia, Ludwisarskaja 1,
Kniharnia St. Stankiewiča Wilnia, Wostrabramskaja 2.

Redaktar Jan Paźniak. Biel. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, Zawalnaja № 6—10. Wydawiec Janka Šutowič

Nr. inw. 10